

Filosofie

Wereld

Kennen mogelijk

Universalisme. Er is één wereld. Relativisme. Er zijn verschillende zienswijzen.

Werkelijkheid

Realisten. Werkelijkheid bestaat objectief. Er is één door de wetenschap te kennen werkelijkheid. Wetenschappelijk realisten. Is stoffelijke wereld, materialisme, wetenschap. Democritus, Hobbes. Idealisme. Er is géén werkelijkheid, alleen geestelijke voorstelling. Werkelijkheid bestaat uit ideeën. Ziel is een spirituele substantie. Dingen bestaan in God. Berkeley. Ideeënwereld. Plato. God en natuur zijn één. Spinoza. Basisingrediënt bewustzijn. Chalmers. Pragmatisme. Aka instrumentalisme. Theorie is waar als ze werkt. William James. Taal is overlevingsmiddel, geen abstract middel om de werkelijkheid te beschrijven. Evolutietheorie. Anti-realisme. Werkelijkheid wordt geconstrueerd. Werkelijkheid is dat wat sociaal geconstrueerd is.

Tijd

Tijdmeting. Spreken we over tijd of over tijdmeting? Ervaring. Kosmologische en fenomenologische tijd. Ricoeur. Identiteit nauw verweven met tijd. Davis. We structureren de wereld in nu, terug, vooruit. Follesdal. Tijd is wat er gebeurt. Relationele opvatting. Tijd is als a priori begrip de manier waarop onze geest onze ervaring organiseert. Kant. Absolute tijd. Ruimte en tijd zijn a priori vormen waarbinnen onze ervaringen plaatsvinden. Absoluut nu wat voortdurend doorloopt naar de toekomst, als een soort vloedgolf van het worden. Newton. Relativiteitstheorie. Ruimte en tijd zijn in wezen gelijk. Geen absolute ruimte. Lichtsnelheid is constant in ieders waarneming. Einstein. is niet. Tijd bestaat uit niet meer of nog niet en heden is de grens. Alledrie bestaan niet. Aristoteles. Wat is tijd? Als niemand het me vraagt weet ik het, maar als ik het wil uitleggen niet. Augustinus. Hoe verenigen we "er is maar één heden" met "ieder moment is een huidig moment". Tijd is onwerkelijk. McTaggart.

Kennis

Waarheid

Correspondentietheorie. Uitspraak komt overeen met iets in de wereld. Coherentietheorie. Idee is waar als die samenvalt met andere ideeën. Consensusstheorie. Theorie die past binnen paradigma is waar.

Bron van kennis

Rationalisme. Rede. Kennis uit verstand. Ziel heeft voor geboorte in ideeënwereld geleefd. Plato. Empirisme. Aangeboren kennis in geest/ziel, verlichting: zelf denken. Descartes, Leibniz, Spinoza. Kennis uit ervaring. Kennis uit zintuigen. Locke. Scepticisme. Bron van kennis is niet de ervaring; je weet niet of elke gebeurtenis een oorzaak heeft. Hume. Kant. Synthese rede en zintuigen als bron. Ding-an-sich begrijpen met a priori concepten, maar niet totaal. Kant. Romantiek. Het gaat om gevoelens, emoties, geschiedenis, cultuur, taal. Taal en cultuur. Mens begrijpt vanuit taal en cultuur. Humboldt. Fenomenologie. Hoe ervaren we de wereld. Husserl. Mens is in-de-wereld. Laren van en omgaan met (zorg) de wereld. Doen met volledige vastbeslotenheid. Heidegger.

Wetenschap

Inductie. Boyle, Bacon, Royal Society. Wiskundige benadering. Newton. Zuivere rede. Kant. Falsifiëren. Inductie en rationalisme; speculatie en falsifiëren. Popper. Paradigma's. Geen aanwas maar door revolutie nieuwe paradigma's. Kuhn. Meerdere typen. Tegenwoordig per wetenschap meerdere typen verklaringen en aanpakken.

Betekenis

Elkaar begrijpen

Niet de wereld, maar de mens begrijpen uit tekst, kunst, praten. Hermeneutiek. Welke historische context en wat zijn intenties van de auteur. Schleuermacher. Wat maken lezers van de betekenisinhoud van een tekst. Begrijpen, niet verklaren. Gadamer. Exacte taal. Leibniz. Exacte taal plus niet spreken waarover dat niet kan. Wittgenstein. Taalspelen. Wittgenstein.

Kunst

Kunst in de oudheid moest leerzaam zijn. Kijk naar de wereld, die al een afschaduwning is, als je wat wilt leren. Plato. Spirituele, symbolische of andersoortige (portret) representatie van de werkelijkheid. Mimesis. Gevoel/emotie. Expressie. Is zoals het is. Formalisme. Appellerend aan het intellect. Dadaïsme. Conceptueel. 20e eeuw Alle kunst moet iedere keer vernieuwend zijn. Kunst is Is men erover in gesprek is of door een museale praktijk. Het heilige, mythische, uitdrukking van diepere waarden in stijl. Het sublieme.

Zin

Zelf

Mens is vrij. Ondanks angst kiezen; ieder moet zijn eigen waarheid vinden; de mens creëert God door voor hem te kiezen. Kierkegaard. Alleen wijzelf kunnen zin en doel geven aan het leven. Mens is wat hij kiest. Sartre. Mens is onderdeel van een samenleving. De Beauvoir. Geen beknotting nu; ervaren grote zinloosheid en leegte; je móet iets doen wat de moeite waard is. Geen autoriteit, zelf verantwoordelijk.

God

Logisch. Doel is God en mens; mens leeft in oorzaak/gevolg structuur. Er moet een eerste beweger zijn. Aquino. Zo mooi, zo kleine kans. Er moet een doel en ontwerp zijn. Horlogemaker. Paley. Ervaring. Middels gebed, meditatie, bedevaart een openbaring. Reactie. Kan verklaard worden. God is almachtig. Als troost. Q: Waarom lost God niet alles op? A: Gaat om God kennen.

Doel

Doel is rede. Aristoteles. Geschiedenis is gericht op de mens inzicht geven in rede en vrijheid. Hegel. Doel is klassenloze maatschappij. Marx.

Geen doel

Is gewoonte/cultuur. Pascal. Evolutie. Wereld is ontstaan. Ontwerp ja, doel centraal nee. Darwin.

Overig

Passies. Solomon. Nakomelingen. Ricoeur.

Mens

Zelf

Mens is een zelf. Zelf wordt gemaakt door continuum van geheugen. Locke. Zelf is een immateriele denksubstantie. Descartes. Zelf is een netwerk van verlangens. Rorty. Mens is niet een zelf. Verandering in haren, aanleg, karakter, meningen, begeerte, vreugde, etc.; ontstaan en vergaan. Socrates. There is no self; you are a collection of thoughts and feelings. Buddha. Zelf bestaat niet: ontdek dat er geen overeenkomsten zijn tussen scan van jezelf nu en later weer. Hume.

Identiteit

Los van iedere referentie. Atomistisch. Identiteit bepalen we zelf. Descartes. Groep. Mens bepaalt indentiteit als deel van een groep; ontwikkelen als mens is culturele identiteit uitbouwen. Mens is sociaal wezen, levend in cultuur zoals families en stadstaat. Aristoteles. Ander is nodig om jezelf te zijn. Hegel. Ieder op de wereld is redelijk denkend mens. Universalisme. Materie. Alles is materie, mens is materie, ziel is materie. Hobbes. Wetenschappelijk onderzoek gedachten en gevoelens. Psychologie. Gevoelens zijn neiging tot gedrag. Behavioristen.

Onderdelen

Ratio, begeerte en emotie/passie. Plato. Geest en lichaam. Descartes.

Wilsvrijheid

...is bij keuze als je het een kan doen en ook het ander kan doen ...belangrijk voor zelfbeeld en hoe je anderen behandeld ...nodig voor moreel besef ...kan niet bewezen worden.

Ja

Uit verschillende alternatieven kiezen omdat we verschillende drijfveren hebben. Mens is een redelijk, vrij, moreel denkend mens. Zelfbeheersing is door rede gecontroleerde begeerte. Plato. De mens bepaald zichzelf. De mens is veroordeelt tot vrijheid. De mens verkeerd in de waan dat ze niet vrij is om te kiezen. Sartre. Existentialisme.

Nee

Handelen en denken worden bepaald door de natuurlijke wetten van oorzaak en gevolg. Deterministen. Gedrag van kleine deeltjes is niet altijd te voorspellen. Kwantummechanica. Afwezigheid van determinisme is niet gelijk aan vrij handelende personen die controle over hun gedrag hebben. Niet vrij maar beheerst door onbewuste psychische verlangens. Freud. Meer een irrationaliteit van de wil dan determinisme.

Mix

Zowel determinisme als vrije wil; vrijheid en noodzakelijkheid gaan samen; water heeft de vrijheid en de noodzaak om naar beneden te stromen. Hobbes. Daden komen voort uit wil, dus vrijheid, op basis van een reden, dus noodzakelijkheid.

Verlangens zijn gedetermineerd. Compatibilisten. Fenomenale wereld gedetermineerd; noemenale wereld wetten van de rede. Kant. Mens kan doen wat hij wil, maar niet bepalen wat hij wil. Schopenhauer. Op ene niveau mechanistisch systeem, op ander niveau intentioneel systeem; personen handelen op grond van redenen, waarnemingen en intenties gebaseerd op inzichten en verlangens; free will is to be moved by reasons. Dennett. Vrij om te kiezen in grote beslissingen in het leven, waar er meerdere keuzes zijn. Van Ingen.

Anderen

Moraal

Moraal hoe. Moreel relativisme. Multicultureel. Universele moraal, bijvoorbeeld vrouwenhandel, volkerenmoord. Geen methode; wel eerlijk, verplaatsen in de ander, objectief. Rechtvaardig. Gelijken gelijk behandelen, en niet gelijken niet gelijk. Aristoteles. Door eenieder volgens zijn mogelijkheden, voor eenieder naar zijn behoeften, centrale staat. Communisme, Socialisme, Marx, Engels. Alleen ongelijkheid toegestaan als daar een compensatie tegenover staat. Rawls. Recht op bezit is essentieel. Noziek. Empowerment en strenge naleving van politieke rechten en vrijheden. Nussbaum. Op wereldwijde schaal eerlijk verdelen. Singer. Consequentialisme. Goed is wat goede gevolgen heeft; menselijk welzijn; belang dienen voor wie wie jouw acties gevolgen hebben; gelijk belang. Voor zoveel mogelijk mensen maximaal genot en minimaal leed. Utilitarisme. Bentham. Geluk plus poëzie, natuur, muziek. Mill. Kritiek: nooit één persoon opofferen ten bate van anderen. Intentie. Non-consequentialisme. Leven als geheel. Karakter. Hoe omgaan met situaties. Emoties, verplichtingen aan anderen. Trainen in deugden. Deugdenethiek. Aristoteles. Rede, Autonoom, niet heteronoom. Categorische imperatief: Handel alleen volgens die maxime waarvan je kunt willen dat ze algemene wet wordt. Categorische imperatief: Behandel mensen niet alleen als middel, maar ook als doel. Kant. Emotivisme. Taal voor feiten en emoties; morele uitspraken voor emotie en leidraad.

Regering

Sociaal contract. Met elkaar afgesproken om te beschermen tegen elkaar. Hobbes. Behoud van eigendom: leven, vrijheid en bezittingen. Locke. Waarom en hoe rechtvaardig met stel denkbeeldige sluier: gelijkheid rechten en plichten en ongelijkheid alleen bij compensatie. Rawls. Usurpatie. Staat heeft macht door usurpatie. Hume. Laat vrij. Regering moet neutraal zijn. Liberalen. Mensen kunnen zichzelf besturen. Republikenisme. Stuurt. Mens woont samen; vaardigheden daartoe ontwikkelen. Aristoteles. Delen van culturen en waardenstelsel. Communisten. Staat voedt op; mens komt binnen staat tot mens. Hegel. Probleem nu. Geen verbinding met de mondiale politieke moraal. Sandel.